

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Starptautiskais publiskais iepirkums"

(2008/C 224/06)

Valsts sekretārs Eiropas lietās *Jean-Pierre Jouyet* kgs 2007. gada 25. oktobrī Padomes nākamās prezidentvalsts Francijas vārdā aicināja Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju izstrādāt izpētes atzinumu par tematu "Starptautiskais publiskais iepirkums".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 6. maijā. Ziņotājs — *Malosse* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 70 balsīm par un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ieteikumi

1.1. EESK aicina Eiropas Komisiju neatlaidīgi turpināt darbu, lai panāktu publiskā iepirkuma tirgus lielāku atvērtību, un nodrošināt pārskatāmības, vienādas attieksmes, sociālās un ekoloģiskās atbildības principu ievērošanu.

1.2. EESK iesaka Eiropas Komisijai Publiskā iepirkuma nolīguma (PIN) pārskatīšanas sarunās stingri iebilst pret atsevišķu līgumslēdzēju valstu protekcionisma pasākumiem.

1.3. Oficiālās attīstības palīdzības jomā EESK atbalsta pakāpenisku un savstarpēju atteikšanos no "saistītā atbalsta" sistēmām un uzskata, ka šajā gadījumā par galvenajiem kritērijiem jāizvirza efektivitāte un pārskatāmība.

1.4. Eiropas Savienības līmenī EESK atbalsta lielāku pārskatāmību un mūsdienīgus līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas un piedāvājumu publicēšanas nosacījumus. Tādēļ EESK iebildīs pret to, lai tiktu paredzēti jebkādi augstāki sliekšņi Eiropas direktīvu par pārskatāmību piemērošanai. EESK atbalsta Eiropas Komisijas paziņojumu, kura mērķis ir palielināt to publisko iepirkumu pārskatāmību, kuru vērtība ir zemāka par direktīvās noteiktajiem sliekšņiem.

1.5. EESK iebilst pret ASV "Small Business Act" parauga kvotu piemērošanu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem Eiropas Savienībā, bet uzskata, ka būtu lietderīgi izstrādāt Eiropas MVU veļtītu "ceļvedi", kurā būtu paredzēti konkrēti projekti, darba grafiks un daudzgadu budžets un kas būtu orientēts uz inovāciju un uzņēmumu dibināšanu, tostarp tādās svarīgās jomās kā enerģoefektivitāte un vides aizsardzība.

1.6. Ceļvedis būtu efektīvāks un vieglāk ieviešams, ja to papildinātu gan informācijas sistēmas, kuras balstītos uz MVU kā uz "dabiskiem" starpniekiem, gan arī pārredzami un atbilstīgi konsultāciju mehānismi un vienkārši Eiropas juridiskie instrumenti.

1.7. Konkrētajos projektos un pasākumos vienmēr, kad tas iespējams, būtu jāpiemēro princips "domāt vispirms par mazajiem", piemēram, visas administratīvās formalitātes būtu nokārtojamas "vienā reizē". Tas jādara, lai administratīvās un tehniskās procedūras plānotu, pielāgojoties mazo uzņēmumu izmēram un īpatnībām, un lai tās atbilstu mērķim samazināt šādu uzņēmumu slogu.

2. Pamatojums

2.1. Eiropas Savienības nākamā prezidentvalsts Francijas vārdā Francijas valsts sekretārs Eiropas lietās oficiālā vēstulē vērsās pie EESK ar aicinājumu izstrādāt izpētes atzinumu par tematu "Starptautiskais publiskais iepirkums".

2.1.1. Minētajā aicinājumā skaidri norādīts uz sarunām, kas noris, lai pārskatītu Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) Publiskā iepirkuma nolīgumu, ko noslēgušas 12 valstis ⁽¹⁾ un Eiropas Savienība (18 valstīm ir novērotājas statuss).

2.1.2. Francijas valdība 2007. gada rudenī puda satraukumu par Eiropas Savienības pārāk dāsno piedāvājumu, jo dažas valstis (ASV, Koreja un Japāna) piekļuvi publiskajam iepirkumam ierobežo ar klauzulām, kas nosaka, ka atsevišķi šādi iepirkumi pieejami tikai šo valstu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

2.2. Francijas nostāja, ko atbalstīja vairākas dalībvalstis, paredzēja vai nu labāku piekļuvi šo valstu publiskajam iepirkumam saskaņā ar pārskatīto PIN, vai līdzīgu ierobežojumu piemērošanu Eiropas Savienībā, tādējādi atbalstot Eiropas MVU.

2.3. Pašreiz PIN attiecas uz publisko iepirkumu sliekšņiem, kas ir līdzīgi tiem, kuri noteikti Eiropas Savienības iekšējo direktīvās ⁽²⁾, līdz ar to reāli nodrošinot 12 PIN līgumslēdzēju valstu uzņēmumiem iespēju piedalīties visos Eiropas Savienības publisko iepirkumu konkursos virs šiem sliekšņiem.

⁽¹⁾ Kanāda, Koreja, ASV, Honkonga (Ķīna), Islande, Izraēla, Japāna, Lihtenšteina, Norvēģija, Aruba (Nīderlande), Singapūra, Šveice.

⁽²⁾ Direktīva 2004/18/EK un 2004/17/EK, 31.3.2004.

2.4. EESK jau ir paudusi viedokli par publiskā iepirkuma tirgus atvēršanu Eiropas Savienībā, īpaši izsakot nožēlu par uzņēmumu nepietiekamo pārrobežu dalību publiskajā iepirkumā Eiropas Savienībā ⁽³⁾.

3. Starptautiskajā līmenī

3.1. Var uzskatīt, ka Eiropas Savienības publiskā iepirkuma tirgus ir plaši atvērts starptautiskajai konkurencei. To pašu var sacīt par arvien lielāko skaitu publisko iepirkumu, kurus Eiropas Savienība finansē attīstības palīdzības ietvaros (ES ir galvenā attīstības palīdzības sniedzēja pasaulē). Tomēr EESK pauž nožēlu, ka dalībvalstīs attīstības palīdzība dažkārt tiek saistīta ar līgumslēgšanas tiesību piešķiršanu palīdzības sniedzējas valsts uzņēmumiem. ⁽⁴⁾

3.2. Dažās mūsu partnervalstīs ir izveidotas daudzas un dažādas aizsardzības sistēmas (piemēram, *Buy American* vai *Small Business Act* Amerikas Savienotajās Valstīs) un sistemātiski tiek piemērotas "saistītā" atbalsta programmas. Ņemot vērā, ka ES ir daudz uzņēmumu, tai skaitā arī MVU, kas pasaules mērogā ir vadošie tādās nozarēs kā celtniecība, būvdarbi, alternatīvās enerģijas avotu izmantošana un vides aizsardzība, Eiropas Savienības publiskā iepirkuma tirgus atvēršana starptautiskajai konkurencei ir jāuzskata par priekšrocību.

3.3. *Small Business Act* paredz ne tikai MVU atbalsta pasākumus, bet arī to, ka 25 % federālā publiskā iepirkuma tiek rezervēti Amerikas Savienoto Valstu MVU.

3.4. Attiecībā uz PIN (Publiskā iepirkuma nolīgums) pārskatīšanu EESK uzskata — lai gan ir jāuzsver savstarpējības princips, ES nevajadzētu veikt tādas protekcionisma pasākumus, kādus īsteno mūsu konkurenti, jo tas neveicinātu tirgu atvērību konkurencei, kam jābūt vispārējam ES mērķim.

3.5. Turklāt šis mērķis jāattiecinā ne tikai uz PIN līgumslēdzējam pusēm, bet arī uz valstīm, kurās publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrām trūkst pārskatāmības un kuras Eiropas uzņēmumiem parasti nav pieejamas.

3.6. EESK dažos iepriekšējos atzinumos jau ir izteikusi domu par iespēju uzņēmumiem no valstīm, kas vēl joprojām veic protekcionisma pasākumus, uz laiku liegt piedalīties PIN ietvaros organizētajos iepirkumos, ko finansē no Eiropas fondu līdzekļiem.

3.7. EESK uzsver, ka sarunās, jo īpaši saistībā ar divpusējiem nolīgumiem ar valstīm, kas nav ratificējušas Kioto protokolu vai SDO konvencijas vai kas tās nepiemēro, vai piemēro slikti, ir jāņem vērā SDO konvencijās noteikto vides aizsardzības noteikumu un minimālo sociālo standartu ievērošanas jautājumi (kā arī attiecīgajās valstīs piemērojamie sociālo partneru starpnozaru, nozaru un uzņēmumu darba koplīgumi).

⁽³⁾ OVC 287, 22.9.1997.

⁽⁴⁾ Saistītais atbalsts — *Annamaria La Chimia, "Effectiveness and legality issues in development aid procurement for EU Member States", European Current Law, 2008. gada marts.*

4. Eiropas Savienībā

4.1. Eiropas Komisija ir paziņojusi, ka pēc ASV parauga tā varētu ierosināt Eiropas *Small Business Act*, kurā MVU nebūtu noteiktas īpašas publiskā iepirkuma kvotas, kā tas ir ASV, bet kas atvieglotu MVU dalību publiskā iepirkuma tirgū un plašākā nozīmē piedāvātu konkrētus pasākumus MVU atbalstam.

4.2. Patiesībā jautājums par kvotu piešķiršanu MVU Eiropas Savienībā nav aktuāls, jo uzskata, ka aptuveni 42 % gadījumu (Komisijas novērtējums) publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesības Eiropas Savienībā (2005. gada dati) piešķirtas uzņēmumiem, kas atbilstīgi Kopienas terminoloģijai kvalificēti kā MVU. ⁽⁵⁾

4.3. Lai pēc iespējas efektīvāk izmantotu publisko finanšu līdzekļus, Eiropas Savienībā ir jāveicina publiskā iepirkuma Eiropas dimensija. Kaut arī ievērojami pieaudzis tādu līgumu skaits, kurus var slēgt citu ES valstu uzņēmumi, to pārstāvji norāda, ka trūkst pārskatāmības un atbilstošas informācijas, kas ļautu piedalīties pārrobežu publiskā iepirkuma konkursos. Sūdzības ir galvenokārt par publiskā iepirkuma līgumiem, kuru sliekšņi ir zemāki, nekā tas nepieciešams, lai piemērotu ES direktīvas, kas prasa publicēšanu Eiropas līmenī. Uzņēmēji arī pauž nožēlu par sarežģītajām ES direktīvu transponēšanas procedūrām, kas ne vienmēr ir pārskatāmas (termiņi, kavēšanās u. tml.) un bieži vien direktīvas tiek papildinātas ar vairākiem īpašiem valstu noteikumiem. EESK atzīst, ka publiskā iepirkuma jomā ir vajadzīgs regulējums, tomēr aicina nodrošināt lielāku pārskatāmību un juridisko drošību.

4.4. EESK uzskata, ka sliekšņi, kurus pārsniedzot piemēro atvērtības, pārskatāmības un publiskošanas principu, uzņēmumiem, it īpaši vismazākajiem, nodrošina vislabāko iespēju piedalīties publiskā iepirkuma procedūrās. Eiropas Savienībā visvairāk sūdzību no MVU ir par atvērtības trūkumu publiskajos iepirkumos, kuros līguma vērtība ir zemāka par ES direktīvu piemērošanas sliekšni, un kuros tomēr būtu jāievēro vienādas attieksmes un nediskriminācijas pēc valstspiederības princips.

4.5. Lai gan Eiropas uzņēmēju apvienības neatbalsta ideju par kvotu ieviešanu "ASV gaumē", tomēr tās atzīst apņēmīgas atbalsta politikas nozīmi, jo īpaši attiecībā uz publiskā iepirkuma līgumiem, kuru vērtība ir zemāka par Eiropas Savienības direktīvu piemērošanas sliekšni, kā arī uz līgumiem, kas saistīti ar jaunām tehnoloģijām, energoefektivitāti un vides aizsardzību.

4.6. EESK stingri atbalsta ideju par Eiropas MVU "ceļvedi", kurā būtu ietverta virkne **precīzu un saistošu noteikumu, kurus papildina darba grafiks un finansēšanas plāns.** Tajā tiktu ņemta vērā Eiropas mazo uzņēmumu atbalsta politikas īstenošanas divdesmit gados gūtā pieredze, 2000. gada jūnijā Eiropadomes sanāsmē Santa Marija de Feirā pieņemtā Eiropas Mazo uzņēmumu harta, kā arī 2007. gada aprīlī Štutgartē notikušās konferences secinājumi par amatniecību un mazajiem uzņēmumiem.

⁽⁵⁾ OVC 241, 7.10.2002.

4.7. Visatbilstošākie pasākumi varētu būt šādi.

4.7.1. *Tiesību aktu priekšlikumi un to pieņemšanas termiņš:*

- publiskā iepirkuma līgumslēgšanas tiesību piešķirēju iestāžu rīcības kodekss, kas rosinātu interesi par iespēju vismazākiem uzņēmumiem piedalīties publiskā iepirkuma konkursos un sekmētu labu praksi procedūru vienkāršošanas un dematerializācijas jomā;
- vienoti Eiropas pasākumi, piemēram, Kopienas patents vai Eiropas mazo un vidējo uzņēmumu statūti (Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas pašiniciatīvas atzinums par tematu "Eiropas uzņēmuma statūti mazajiem un vidējiem uzņēmumiem", 21.3.2002.), kuru mērķis ir vienkāršot Eiropas Savienības tiesisko regulējumu un nostiprināt uzņēmumu "Eiropas identitāti";
- Direktīvas par maksājumu termiņiem nostiprināšana, kā to prasa EESK ⁽⁶⁾.

4.7.2. *Sistēmas informācijas nodrošināšanai par publisko iepirkumu un to ieviešanas termiņi:*

- atbalstīt un izstrādāt informācijas un starpniecības sistēmas pārrobežu publiskā iepirkuma jomā un izveidot uzņēmumu tīklu, efektīvi izmantojot jauno Eiropas tīklu "Eiropa, uzņēmumi, tīkls" un atbalstot MVU apvienību vietējās iniciatīvas.
- izmantojot pastāvošās un uzņēmēju atzītās struktūras, atbalstīt līgumslēgšanas tiesību elektroniskās piešķiršanas, uzņēmumu apvienošanas tīklā, pārrobežu publiskā iepirkuma informācijas portālu un vienas pieturas aģentūru izveides izmēģinājuma projektus.

4.7.3. *Eiropas līmeņa pasākumi, piešķirot atbilstošus līdzekļus:*

- lai sekmētu MVU dalību publiskā iepirkuma konkursos, izveidot finanšu inženierijas shēmu garantiju un galvojuma fonda un kredīta apdrošināšanas veidā, šim nolūkam izmantojot Eiropas struktūrfondus;
- uzsākt MVU paredzētas Eiropas apmācības un izmēģinājuma programmas energoefektivitātes un vides aizsardzības jomā (jo īpaši būvniecības nozarē); Šī jaunā pasākuma finansēšanai varētu izmantot Eiropas fondu atlikumu, ko katru gadu pārskaita atpakaļ dalībvalstīm;
- paplašināt mehānismus, lai veicinātu MVU dalību Eiropas Savienības pētniecības pasākumos un programmās (priekšizpētes subsīdijas, kopīgi pētniecības pasākumi) un mudinātu dalībvalstis īstenot līdzīgus pasākumus valsts mērogā, jo īpaši ar jaunajām tehnoloģijām saistītās nozarēs, tai skaitā aizsardzības un veselības aprūpes nozarē.

4.7.4. *Konsultāciju un starpniecības procedūras:*

- pārskatīt Eiropas Komisijas konsultāciju un novērtējuma procedūras, kurās bieži vien nav ņemta vērā Eiropas tautsaimniecības patiesā struktūra, ko lielā mērā veido MVU: nostiprināt "MVU ietekmes novērtējumus", sistemātiskāk pieprasīt EESK izpētes atzinumus, vairāk iesaistīt pilsoniskās sabiedrības pārstāvības organizācijas;
- lai izveidotu efektīvu Eiropas MVU brīdinājuma, starpniecības un atbalsta tīklu, stiprināt EEN (*Europe, Enterprises, Network*) tīklu, kurā darbojas vairāk nekā 600 tādās vietējās struktūrās izveidotu kontaktpunktu, kuras pazīst ES vietējā līmeņa ekonomikas dalībnieki, kā arī nostiprināt pastāvošās uzņēmumu organizācijas.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁾ OVC 407, 28.12.1998.